

12. Перспективите

Успехът е преодоляване на етноса...

Надяваме се, че след целия този анализ няма да прозвучи декларативно и като клише изводът, че навлизането в дълбочина и ширина на проблематиката, свързана с успешите роми у нас, ни предоставя възможности за една по-друга сетивност, за **изостряне на нашата чувствителност** към обсъждания кръг от проблеми. Разбираме, че ромите или циганите в България далеч вече не са само една обща, нискообразована и нискостатусна маса, която живее единствено в мизерия и лоши материални условия, която живее благодарение на социални помощи и е отчаяна до такава степен, че сама не иска да промени битието си. Въпреки че процесите на позитивна промяна не са така мащабни и високоскоростни, каквито би ни се искали да бъдат, промяна има и тя продължава сред това население. Засега на успешите роми се гледа главно като на някакви странни изключения, като на „**бели лястовици**“ сред огромната ромска популация. Настоящото проучване регистрира категорично нарастването на тези успели, издигнали се сред масата роми – за това свидетелстват вече обобщени данни и списъци на ромски лидери или на членове на т.нар. „ромски елит“, както и единния социо-професионален регистър на самото наше проучване. И като абсолютна бройка (а, очевидно, тя не може да бъде завършена, изчерпателна), и като форма на проява на издигането на отделните роми до и на нивото на успели хора в обществото, по различните региони, области и селища, успешите роми се увеличават всяка година, буквално с всеки изминал ден. Имаме достатъчно основания да считаме, че **относителният дял на успешите сред ромите ще продължава да нараства**, с което ще се променя както цялостната физиономия на това етническо малцинство, така и отношението на широката ни общественост към отделните роми, към онези успели, които имат ромски произход или се самоидентифицират като роми (или като цигани, или като произхождащи и принадлежащи към различните техни подгрупи и видове).

В началото на настоящата книга започнахме с емпиричната констатация, направена от терена, с помощта и на интервюирани успели роми, че „*Успехът няма етнос...*“. Дали това остава валидно и след проведените качествени и количествени анализи или то се опровергава?... Нашият отговор е, че това е принципно